

ΚΥΡΙΑΚΗ Γ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ Ἀνάστασις

* * *

**Πάντες οἱ Νεοφανεῖς Μάρτυρες,
οἱ μετὰ τὴν Ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως
μαρτυρήσαντες**

**Τῇ τρίτῃ Κυριακῇ τοῦ Ματθαίου, τὴν Μνήμην ἐορτάζομεν
πάντων τῶν Νεοφανῶν Μαρτύρων, τῶν μετὰ τὴν Ἄλωσιν
τῆς Κωνσταντινουπόλεως μαρτυρησάντων**

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος γ'. Θείας Πίστεως.

Νέοι Μάρτυρες, παλαιὰν πλάνην, καταστρέψαντες, ὕψωσαν Πίστιν, τῶν Ὁρθοδόξων, καὶ στερῶως ἠγωνίσθησαν· τὴν γὰρ ἀνόμων θρησκείαν ἐλέγξαντες, ἐν παρρησίᾳ Χριστὸν ἀνεκήρυξαν, Θεὸν τέλειον. Καὶ νῦν ἀπαύστως πρεσβεύουσι, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Κοντάκιον.

Ἦχος α'. Τὸν τάφον Σου Σωτήρ.

Ἀγάλλου μυστικῶς, ἡ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ὀρώσα Σοῦς υἱούς, Νεομάρτυρας κύκλω, τραπέζης Σου καὶ βήματος, ἱσταμένους ἐν κόνεσιν, ὡς νεόφυτα, τῶν ἐλαίων καὶ τῷ Κτίστη ἀνακραύγαζε· Σὺ τῶν Μαρτύρων ὑπάρχεις, Χριστὲ τὸ στερέωμα.

Στίχοι.

Νέοι ἀθληταί,
ᾤλεσαν τὴν γραῦν Ἄγαρ.
Καὶ νῦν σύνεισι τοῖς ἀθληταῖς
τοῖς πάλαι.
Βῆ δὲ Πόλον πληθῆς,
νεάθλων ἄστου θεοῖο.

Οἱ Ἅγιοι Ἐνδοξοὶ Νεομάρτυρες. Φορητὴ
Ἱ. Εἰκὼν Ἱ. Μ. Ξηροποτάμου, Ἀθῶνος.

* * *

Τῇ Γ΄ Κυριακῇ Ματθαίου
φάλλομεν τὴν Ἀκολουθία Πάντων τῶν Νεομαρτύρων
(Ἐβρ. ιβ΄ 1-10· Ματθ. κ΄ 1-16)

Ἁγίων Νεομαρτύρων*

Μέρος Α΄

Ἱστορικοθεολογικὴ Εἰσαγωγή – Κατάλογοι

Ἡ μελέτη περὶ τῶν Ἁγίων Νεομαρτύρων εἶδε ἀρχικὰ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος στὸ Περιοδικὸ «Κήρυξ Γνησίων Ὁρθοδόξων» (τ. 1991, σελ. 148-150, 174-175, 206-207, 271-276, 306-309 καὶ 339-340), μὲ τὸν τίτλο «Οἱ Νεομάρτυρες τῆς Ὁρθοδοξίας».

Ἐπρόκειτο γιὰ μία σειρὰ συντόμων καὶ ἐκλαϊκευμένων ἄρθρων, μὲ ἀφορμὴ τὴν συμπλήρωση (τὸ 1991) 160 ἐτῶν ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ τὴν ἀφιέρωση τοῦ Εὐαγοῦς Ἰδρύματος τοῦ Ἱ. Ν. Ἁγίας Τριάδος Κ. Ἡλιουπόλεως στοὺς Ἁγίους Νεομάρτυρες καὶ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο Ε΄ Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ κείμενο ποὺ δημοσιεύεται στὴ συνέχεια εἶναι βελτιωμένη μορφή τοῦ δημοσιευθέντος τὸ 1991.

* * *

Εἰσαγωγή
Ὅρισμὸς – Χρονικὴ περίοδος

Κατὰ τὸν Καθηγητὴ Δημ. Τσάμη, «ὁ ὅρος *Νεομάρτυρας* χρησιμοποιήθηκε γιὰ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν περίοδο τῆς *Εἰκονομαχίας*, γιὰ νὰ ἀντιδιαστείλει τοὺς *Μάρτυρες* τῆς περιόδου αὐτῆς πρὸς τοὺς *Μάρτυρες* τῶν πρώτων αἰώνων. **Σήμερα** ὁμως ἀποδίδεται σ' ὅσους μαρτύρησαν ἐν *Χριστῷ* ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ *Βυζαντίου* μέχρι τὴν *ἐποχὴ μας*» (Δημ. Τσάμη, «*Ἁγιολογία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας*», σελ. 108).

Ὁ πρώτος βιογράφος τῶν Ἁγίων Νεομαρτύρων Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης,

(*) Βλ. http://churchsynaxarion.blogspot.com/2009/12/blog-post_26.html. Καθηγητοῦ Ἀντωνίου Μάρκου. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

Ἡ Ἁγία Νεομάρτυρας
Παρθένα ἡ Ἐδεσσαία.

ὀριοθετεῖ τὴν ἐμφάνισή τους μετὰ τὴν Ἄλωση τῆς ΚΠόλεως (1453).

«**Νεομάρτυρες** –γράφει ὁ Καθηγητῆς Χρ. Κρικῶνης– ἀπὸ 200 καὶ πλέον ἐτῶν, ἐπεκράτησε νὰ ὀνομάζονται ἐκεῖνοι ποὺ ἀπέθνησκαν ἀπὸ τὰ μαρτύρια τῶν Τούρκων, ἐπειδὴ ὁμολογοῦσαν τὴν πίστη τους στὸν Χριστὸ καὶ δὲν ἐδέχοντο νὰ ἀλλαξοπιστήσουν» (Χρ. Κρικῶνη, «Ὁ Χριστοκεντρικὸς χαρακτήρας τοῦ μαρτυρίου τῶν **Νεομαρτύρων**», 1Β΄ Συνέδριο Πατερικῆς Θεολογίας 1993, βλ.

Πρακτικά, σελ. 69).

Ὅμως, «πρέπει νὰ σημειώσουμε –γράφει ὁ Καθηγητῆς Π. Β. Πάσχος– ὅτι ὁ περιορισμὸς τῶν Νεομαρτύρων στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας κρίνεται ὀλοένα καὶ πιὸ ἀκατάλληλος καὶ λιγότερο ὀρθός, μιὰ ποὺ ἀδικεῖ τοὺς Μάρτυρες τῶν ἀμέσως προηγουμένων αἰῶνων (ιβ΄-ιδ΄), οἱ ὁποῖοι μαρτύρησαν γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους καὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸ διώκτη, κατακτητὴ καὶ δῆμιο. **Γιὰ** ἱστορικοὺς καὶ καθαρὰ ἐπιστημονικοὺς λόγους, στὸν χῶρο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, πρέπει νὰ θεωροῦνται ὡς Νεομάρτυρες ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοὶ ποὺ –στὰ ὑστεροβυζαντινὰ καὶ μεταβυζαντινὰ χρόνια– βασανίστηκαν γιὰ νὰ ἐξωμώσουν κι ἀφοῦ ὑπέστησαν τὰ πάνδεινα ἀπὸ τοὺς βαρβάρους Μουσουλμάνους, ὁμολόγησαν τὴν καλὴν ὁμολογίαν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ προτίμησαν τὸν αἱμάτινο στέφανο τοῦ μαρτυρίου» (Π. Β. Πάσχος, «Ἅγιοι, οἱ φίλοι τοῦ Θεοῦ - Εἰσαγωγή στὴν Ἀγιολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», σελ. 109 - 110).

Τὸ ἴδιο τονίζει καὶ ὁ Καθηγητῆς Χρ. Κρικῶνης.

«**Ἐπειδὴ μαρτύρια καὶ ἐξισλαμισμοὶ** –γράφει– εἶχαν παρατηρηθῆ ἀπὸ τοῦ 12ου καὶ 13ου αἰ. καὶ εἶχαν τὸν αὐτὸν φορέα, δηλαδὴ τὸν Τούρκο κατακτητὴ καὶ τὰ αὐτὰ αἴτια, ἦτοι τὸν θρησκευτικὸ φανατισμὸ, τὴν μισαλλοδοξία, τὸν σωβινισμὸ καὶ τὴν ἀπληστία τῶν Τούρκων, γι' αὐτὸ στὸν Ἑλληνορθόδοξο χῶρο Νεομάρτυρα εἶναι ὀρθότερα νὰ ὀνομάζομε κάθε ὁμολογητὴ τῆς πίστεως εἰς τὸν Χριστὸν, ὁ ὁποῖος ὑπέστη μαρτυρικὸ θάνατο ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ὄχι μόνο κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως τῆς ΚΠόλεως τοῦ 1453, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν 12ο αἰ. καὶ ἐντεῦθεν» (Χρ. Κρικῶνη αὐτ. σελ. 69).

Στοὺς Νεομάρτυρες αὐτοὺς, τοὺς πρὶν τὴν Ἄλωση τῆς ΚΠόλεως, περιλαμβάνονται μετὰξὺ ἄλλων οἱ Νεομάρτυρες Ἰωάννης τῆς Σουτσεάβας Μολδαβίας († 1292), Παρθένα ἡ Ἐδεσσαία († 1375), Γεώργιος τῆς Σόφιας († 1437, ὁ ἐπιλεγόμενος «Παλαιὸς») καὶ σὲ παλαιότερη

ἐποχή οἱ Νεομάρτυρες Ἄρτσιλ Β΄ Βασιλεὺς τῆς Γεωργίας († 744), Ἡλίας τῆς Δαμασκοῦ († 779), Χριστόφορος τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Σάββα Ἱεροσολύμων († 797) καὶ Ἄβδ-Ἄλ-Μασιχ τοῦ Σινᾶ (8ος αἰ.).

Ὅμαδες Νεομαρτύρων

Οἱ Ἅγιοι Νεομάρτυρες μποροῦν νὰ διακριθοῦν σὲ τέσσερις βασικὲς ὁμάδες:

Στὴν πρώτη ἀνήκουν οἱ Μουσουλμᾶνοι ποὺ δέχθηκαν τὸν Χριστιανισμὸ καὶ σύμφωνα μὲ τὸν Ἰσλαμικὸ νόμο θανατώθηκαν (λ. χ. οἱ 23 Ὀθωμανοὶ ποὺ ἐκχριστιανίσθηκαν στὰ Θυάτειρα καὶ θανατώθηκαν τὸ 1682 στὴν ΚΠολη καὶ οἱ Νεομάρτυρες Ἰωάννης ἀπὸ τὴν Κόνιτσα, Ἀχμέτ ὁ Κάλφας καὶ Κωνσταντῖνος ὁ ἐξ Ἀγαρηνῶν).

Στὴ δεύτερη περιλαμβάνονται ὅσοι θανατώθηκαν μὲ ἀφορμὴ κάποια πολιτικὴ-ἀπελευθερωτικὴ ἐξέγερση-ἐπανάσταση (π.χ. ὁ Ἱερομάρτυρας Σεραφεῖμ Ἀρχιεπίσκοπος Φαναρίου ποὺ μαρτύρησε κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ Μητροπολίτου Λαρίσης Διονυσίου Φιλοσόφου καὶ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ε΄ Πατριάρχης ΚΠόλεως κατὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821).

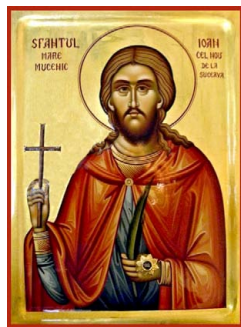
Στὴν τρίτη περιλαμβάνονται οἱ λεγόμενοι αὐτόκλητοι Μάρτυρες, αὐτοὶ δηλαδὴ ποὺ φλεγόμενοι ἀπὸ τὸν πόθο τοῦ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρίου, προκάλεσαν τοὺς Ὀθωμανοὺς καὶ τὴν πίστι τους καὶ γι' αὐτὸ θανατώθηκαν.

Στὴν τέταρτη, τέλος, ὁμάδα περιλαμβάνονται Νεομάρτυρες ποὺ προηγουμένως, γιὰ διαφόρους λόγους, εἶχαν ἀρνηθεῖ τὸν Χριστὸ καὶ προέκριναν τὴν δημόσια μαρτυρία-ὁμολογία τῆς Χριστιανικῆς πίστεως γιὰ τὴν ἀποκαταστασὴ τους, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν θάνατό τους.

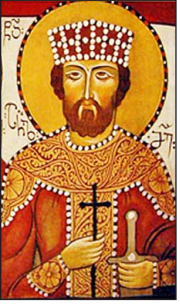
Ἡ τιμὴ τῶν Νεομαρτύρων

«Οἱ Νεομάρτυρες –γράφει ὁ π. Γ. Μεταλληνός– ἦταν μόνιμο στήριγμα τῶν ὑποδούλων, κυρίως μετὰ τὸ μαρτύριό τους. Γιατὶ ἀναγνωρίζονταν ἀμέσως ὡς Ἅγιοι καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο ἀνακήρυσή τους» (π. Γ. Μεταλληνοῦ, «Τουρκοκρατία – Οἱ Ἕλληνες στὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία», σελ. 101).

Ὁ λόγιος Μανουὴλ Γεδεών, ἀναφερόμενος στοὺς Νεομάρτυρες γράφει: **«Οἱ τῶν κάτω χρόνων (μετὰ τὴν Ἀλωσιν) Ἕλληνες, αὐτόπται γενόμενοι**

Ὁ Ἅγιος Νεομάρτυρας Ἰωάννης τῆς Σουτσεάβας Μολδαβίας.

Ὁ Ἅγιος Νεομάρτυρας Ἀρτσὶλ ὁ Β', Βασιλεὺς τῆς Γεωργίας.

τῆς ὑπὲρ Χριστοῦ ἀθλήσεως Ὁρθοδόξου τινὸς – Ἑλλη-
νος ἢ Βουλγάρου ἢ Τούρκου, ἀνδρὸς ἢ γυναικός– κα-
τέταπτον αὐτὸν εἰς τὸ Ἑορτολόγιον, γεραίροντας τὴν
ἄθλησιν ἐν ὠδαῖς ἱεραῖς καὶ ὕμνοις καὶ ποτε καὶ ναὸν
εἰς αὐτὸν ἐγείροντες» (Μ. Γεδεών, «Ἁγιοποιήσεις...», σελ. 70).

Ὅμως ἡ τιμὴ τῶν Νεομαρτύρων ὡς Ἁγίων συνάντη-
σε καὶ ἀντιδράσεις. Σὲ κάποιες περιπτώσεις οἱ πρώην
ἀρνησίθρησκοι καὶ οἱ αὐτόκλητοι ἀντιμετωπίσθηκαν
«μὲ πολὺ σκεπτικισμὸ ἢ μὲ ἐπιτιμητικὴ εἰρωνία» (Δημ.
Τσάμης). «Μερικοὶ δὲν τοὺς θεωροῦσαν Μάρτυρες –
γράφει ὁ Π. Β. Πάσχος– ἐπειδὴ προηγουμένως εἶχαν
ἄλλαξοπιστήσει».

Ὅμως παρὰ τὶς ὅποιες ἀντιδράσεις, ἡ Ἐκκλησία θεωροῦσε τοὺς
Νεομάρτυρες Ἁγίους Της καὶ σὰν Ἁγίους τοὺς τιμοῦσε. Οἱ Ἅγιοι Νικό-
δημος ὁ Ἁγιορεΐτης καὶ Ἀθανάσιος ὁ Πάριος στὰ ἔργα τους ἐκφράζουν
αὐτὴ τὴν θέση τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος μάλιστα ἔγραψε
καὶ εἰδικὴ πραγματεία στὴν ὁποία ὑποστηρίζει, «ὅτι οἱ νέοι Μάρτυρές
εἰσιν Ἅγιοι καὶ πρέπει νὰ τιμῶνται ὡς τοιοῦτοι ἄνευ κανονικῆς δια-
γνώσεως τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας».

«Ἡ θέση αὐτὴ –συνεχίζει ὁ π. Γ. Μεταλληνός– ποὺ βρίσκει ἔρει-
σμα στὴν Ὁρθόδοξη παράδοση, διευκόλυνε καὶ τὸ Οἰκουμενικὸ
Πατριαρχεῖο, ποὺ δὲν μποροῦσε πάντα νὰ προχωρεῖ στὴν ἐπίσημη
ἀναγνώριση τῶν Νεομαρτύρων, χωρὶς νὰ προκαλεῖ τὴν Πύλη» (π. Γ.
Μεταλληνοῦ αὐτ. σελ. 101).

Ὁ Ὀνούφριος Ἰβηρίτης, βιογράφος τῶν τεσσάρων Ὀσιομαρτύ-
ρων τῆς Ἰβηρικῆς Σκήτης Τιμίου Προδρόμου, γράφει ἀναφερόμενος
στὶς ἀντιδράσεις αὐτές: «Ἡ Ἐκκλησία ὁμως τοῦ Χριστοῦ ἀνέκαθεν
ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀρχαιότητά Της, ἐδέχθη καὶ δέχεται πάντας τοὺς δι-
οϊανδήποτε αἰτίαν ἀρνηθέντας τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, εἶτα μετανο-
ήσαντας καὶ ὁμολογήσαντας αὐτὴν ἐνώπιον τυράννων καὶ ἀποθα-
νόντας ὑπὲρ αὐτῆς, ὡς Μάρτυρας τιμῶσα αὐτοὺς καὶ μὲ ἐτησίους
ἐορτὰς δοξάζουσα καὶ μὲ ἐπινίκιους ὕμνους γεραίρουσα αὐτοὺς» (μ.
Ὀνουφρίου Ἰβηρίτου, «Ἀκολουθία καὶ μαρτύρια τῶν ἁγίων ἐνδόξων τεσσάρων νέων
Ὀσιομαρτύρων Εὐθυμίου, Ἰγνατίου, Ἀκακίου καὶ Ὀνουφρίου...», 1862).

Στὶς ἀντιδράσεις αὐτές, μεταγενέστερη χρονικά, θὰ μποροῦσε νὰ
ἐνταχθεῖ καὶ ἡ θέση τοῦ Μανουὴλ Γεδεών (παρὰ τὰ προηγουμένως
γραφέντα ἀπὸ τὸν ἴδιο), ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται σὲ «δῆθεν μαρτυρή-
σαντες», «μοναχικὸ φανατισμὸ» καὶ «παράφρονες νέους» (Μ. Γεδεών,

αὐτ. σελ. 27, 38 καὶ 125). Σχετικὰ μὲ τὶς θέσεις αὐτὲς τοῦ Μ. Γεδεὼν ὁ Καθηγητὴς Π. Β. Πάσχος σημειώνει, ὅτι «ἡ ἀνάπτυξη τῆς Νεομαρτυρικῆς φιλολογίας ... ἴσως φέρει στὴν ἐπιφάνεια καὶ ἄλλες ἀνεξερεύνητες πηγές, ἰδίως ἀπὸ τὶς βιβλιοθῆκες τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους ... καὶ θὰ βοηθήσει νὰ ἐξαλειφθοῦν ὀριστικὰ οἱ κάποιες ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς τὴν ἀξία καὶ τὴν σκοπιμότητα τῶν Νεομαρτύρων, ἰδίως στὴν πνευματικὴ περιοχὴ τοῦ Ἄθω» (Π. Β. Πάσχος αὐτ. σελ. 116).

Σημασία τῆς θυσίας τῶν Νεομαρτύρων

Ἡ θυσία τῶν Νεομαρτύρων (καὶ Μαρτύρων γενικά), ἔχει ἄμεση σχέση μὲ τὴν ἱεραποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἐκτὸς Αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ποιμαντικὴ Της πρὸς τὰ μέλη Της. «**Ἦνίκα** ἂν τις τῶν Ἁγίων ἐπὶ μαρτύριον κληθῆ –γράφει ὁ Ἰππόλυτος– καὶ μεγαλεῖα τινα ὑπὸ Θεοῦ εἰς αὐτὸν γεννηθῆ, εὐθέως πάντες ἰδόντες θαυμάζουσιν..., πολλοὶ δὲ δι' αὐτῶν πιστεύσαντες, ὡσαύτως καὶ αὐτοὶ Μάρτυρες Θεοῦ γίνονται» (ΒΕΠΕΣ 6, 55).

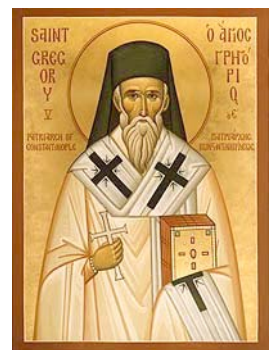
Τὸ ἴδιο βεβαιώνει καὶ ὁ Ἅγιος Ἰουστίνος: «**Κεφαλοτομούμενοι καὶ σταυρούμενοι καὶ θηρίοις παραβαλλόμενοι καὶ δεσμοῖς καὶ πυρὶ καὶ πάσαις ταῖς ἄλλαις βασάνοις, ὅτι οὐκ ἀφιστάμεθα τῆς ὁμολογίας δῆλον ἐστίν. Ἄλλ' ὥσπερ ἂν τοιαῦτά τινα γίνηται, τοσοῦτω μᾶλλον ἄλλοι πλείονες πιστοὶ καὶ θεοσεβεῖς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ γίνονται» (Διάλογος 110, PG 6, 729 C).**

Ἀκόμη, τὸ αἷμα τῶν Μαρτύρων θεωρεῖ ὁ Τερτυλλιανὸς σὰν αἰτία τῆς καρποφορίας τῆς Ἐκκλησίας (Epist. 3, Apol. 50).

Ἡ θυσία τῶν Νεομαρτύρων ἔχει ἄμεση σχέση καὶ μὲ τὸ θέμα τοῦ ἐξισλαμισμοῦ τῶν Χριστιανικῶν πληθυσμῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. «**Ὁ** Ἑλληνισμὸς τῆς Μ. Ἀσίας –γράφει ὁ Κ. Ἄμαντος– βαθμηδὸν ἐχάθη, ἐξισλαμίσθη, πλὴν ὀλίγων τμημάτων... **Ὁ** ἐξισλαμισμὸς ἐγίνε βαθμηδόν, δὲν ἐγίνε ταχέως.

Περὶ πολλῶν περιφερειῶν ἔχομεν πληροφορίας ὅτι ἦσαν Χριστιανικαί, καθ' ὠρισμένην ἐποχὴν καὶ ἔπειτα βαθμηδὸν ἐγιναν Μουσουλμανικαί» (Κ. Ἄμαντος, «Σχέσεις Ἑλλήνων καὶ Τούρκων», Α' 1955, σελ. 191).

«**Ὁ** Χριστιανὸς ποῦ γινόταν Μωαμεθανὸς –γράφει ὁ Καθηγητὴς Δημ. Τσάμης– ἀποκτοῦσε αὐτόματα ὀρισμένα σπουδαῖα προνόμια, π.χ. ἀπαλλαγὴ ἀπὸ φορολογίες, προώθηση στὰ ἀνώτατα ἀξιώματα, ἀξιόλογα οικονομικὰ ὠφέ-

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ε', Πατριάρχης ΚΠόλεως.

λη, ἀθώωση ἀπὸ Τουρκικὰ δικαστήρια γιὰ ὁποιαδήποτε κατηγορία βαρυνόταν πρὶν ἀλλαξοπιστήσῃ, κοινωνικὴ ἀναγνώριση, κ. ἄ.» (Δημ. Τσάμη αὐτ. σελ. 111).

Κατόπιν τούτου, «**τὸ** μόνο τείχος καὶ ἡ μόνη δύναμη, ποὺ μπορούσε νὰ σταματήσει τὸ ἀκατάσχετο κῦμα τοῦ ἀφελληνισμοῦ καὶ τοῦ ἐξισλαμισμοῦ, ἦταν οἱ Νεομάρτυρες, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλεσαν τὸ ἡρωϊκὸ πρότυπο γιὰ ὅλους τοὺς Ἑλληνοθοδόξους: **Νὰ** μὴν ὑποκύπτουν καὶ νὰ μὴν ἐξωμοτοῦν, ὅταν

ὕψιστανται πιέσεις καὶ μαρτύρια» (Π. Β. Πάσχου αὐτ. σελ. 111).

«Στὴν ἀντίσταση τοῦ Γένους—γράφει ὁ π. Γ. Μεταλληνός— περιλαμβάνονται καὶ οἱ Νεομάρτυρες. **Αὐτοὶ** προέβαλλαν τὴν συνεπέστερη γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὴν ἀποτελεσματικότερη ἀντίσταση στὸν κατακτητὴ, χωρὶς μάλιστα θυσίες ἄλλων, παρὰ μόνο τοῦ ἑαυτοῦ τους. **Οἱ** Μάρτυρες τοῦ ὑπόδουλου Γένους ξαναζωντάνευσαν μέσα στη δουλεία τὴν ἀρχαία Χριστιανικὴ παράδοση τοῦ μαρτυρίου... **Εἶναι** οἱ συνεχιστὲς τῆς παράδοσης τῶν ἀρχαίων Μαρτύρων. **Ἡ** ὁμολογία τους ἀποσκοποῦσε στὴν ἀπόρριψη τοῦ κατακτητὴ καὶ τὴν ἄμεση ἐπιβεβαίωση τῆς ὑπεροχῆς τῆς δικῆς τους πίστεως» (π. Γ. Μεταλληνού αὐτ. σελ. 99 – 100).

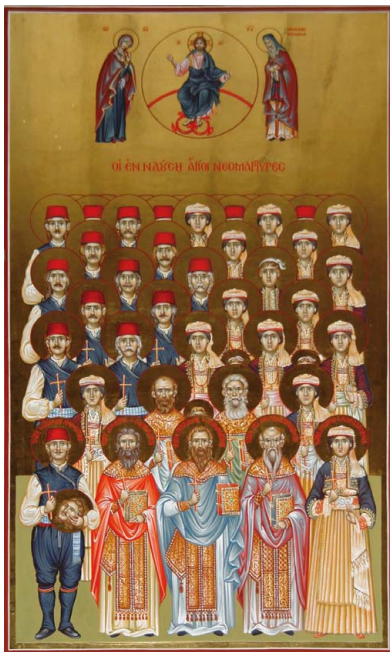
«Θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ἰσχυριστεῖ μὲ βεβαιότητα—γράφει ὁ Δημ. Τσάμης— ὅτι ἓνας ἀπὸ τοὺς πῖδ βασικοὺς λόγους τῆς προετοιμασίας τῶν Νεομαρτύρων ἀπὸ τοὺς πνευματικούς τους, γιὰ νὰ προσέλθουν θεληματικὰ καὶ ὑπομείνουν μὲ γενναιότητα τὸ μαρτύριο, ἦταν νὰ τονωθοῦν τὰ θρησκευτικὰ αἰσθήματα τοῦ πιστοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἐνισχυθεῖ ἡ ἐμμονὴ του στὴν Ὁρθοδοξία. **Ἀναμφίβολα** τὸ πῖδ ἐντυπωσιακὸ καὶ ἀποτελεσματικὸ ὄπλο ποὺ διέθετε ἡ Ἐκκλησία, γιὰ νὰ ἀντικρούσει καὶ πολεμήσει τὸν κίνδυνο ἀπὸ τὸν ἐξισλαμισμό, ἦταν τὸ μαρτύριο τῶν πιστῶν παιδιῶν Της» (Δημ. Τσάμη αὐτ. σελ. 119).

Οἱ Ἅγιοι Νεομάρτυρες ἐμφανίζονται σὲ μία περίοδο κατὰ τὴν ὁποία, **«ὁ** φόβος τοῦ Θεοῦ ἔλειπεν—κατὰ τὸν Ἅγιο Νικόδημο τὸν Ἁγιορείτη— ἡ πίστις ἠσθένησεν, ἡ ἐλπίς ὀλιγόστευσε, ἡ ἀρετὴ ἐξέλιπε καὶ ἡ κακία ἐπερίσσευσεν, ὁ νόμος ἠπράκτησε καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἔμεινεν ἀργόν, ἡ ἀνομία ἐπληθύνθη, ἡ δὲ ἀγάπη ἐψύγη, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, “διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν” (Ματθ. 24, 12)». (Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, «Λόγος ἐγκωμιστικὸς εἰς τοὺς

Ἁγίους Νεομάρτυρας τοὺς μετὰ τὴν Ἄλωσιν τῆς ΚΠόλεως μαρτυρήσαντας»).

Ὁ ἴδιος Ἱερὸς Πατέρας χαρακτηρίζει τοὺς Νεομάρτυρες, «ἀνακαινισμὸν ὅλης τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, δόξα μὲν καὶ καύχημα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἔλεγχον δὲ καὶ καταισχύνην τῶν ἑτεροδόξων, παράδειγμα ὑπομονῆς εἰς ὅλους τοὺς Ὁρθοδόξους καὶ παρακίνησην εἰς τὸ νὰ μιμηθοῦν διὰ τοῦ ἔργου τὸ μαρτυρικόν τους τέλος ὅλοι οἱ Χριστιανοί, οἱ κατὰ περίστασιν εἰς τὸ μαρτύριον ἀναγκαζόμενοι» (Ἁγίου Νικοδήμου αὐτ.).

«Εἶναι ἓνα θαῦμα παρόμοιον – συνεχίζει – ὡσὰν νὰ βλέπη τις εἰς τὴν καρδίαν τοῦ χειμῶνος ἐαρινὰ ἄνθη καὶ τριαντάφυλλα, μέσα εἰς τὴν βαθυτάτην νύκτα ἡμέραν καὶ ἥλιον, μέσα εἰς τὸ ψηλαφητὸν σκότος φῶτα λαμπρότατα, ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας νὰ βλέπει ἐλευθερίαν καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς τωρινῆς ἀσθενείας ὑπεφυσικὴν δύναμιν» (Ἁγίου Νικοδήμου αὐτ.).

Οἱ ἐν Ναούσῃ Ἁγιοὶ Νεομάρτυρες.

Ἀριθμὸς τῶν Νεομαρτύρων

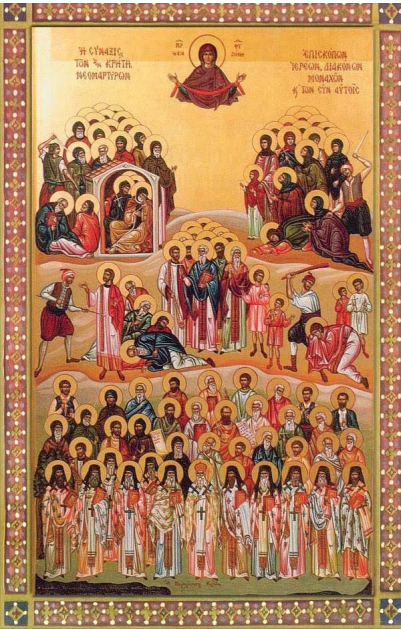
Ὁ Καθηγητὴς Δημ. Τσάμης δέχεται, ὅτι «ὁ ἀριθμὸς τῶν Νεομαρτύρων παραμένει ἀπροσδιόριστος καὶ πρέπει νὰ εἶναι πολὺ μεγάλος...

Δὲν γνωρίζουμε ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸ τῶν Νεομαρτύρων καὶ αὐτὸ ὀφείλεται στὶς ἰδιάζουσες συνθήκες τρομοκρατίας ποὺ ἐπικρατοῦσαν τότε, στὴν ἔλλεψη ἐλεύθερης ἐπικοινωνίας καὶ στὸν δισταγμὸ τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀνακηρύξει ἐπίσημα τοὺς Νεομάρτυρες ὡς Ἁγίους, γιὰ νὰ μὴν ἐρεθίσει τοὺς Τούρκους» (Δημ. Τσάμη αὐτ. σελ. 108 - 109).

Ὁ λόγιος Καισάριος Δαπόντες σημειώνει, ὅτι «εἶναι ὑπὲρ τοὺς χιλίους καὶ περισσότεροι» (Καισαρίου Δαπόντε, «Κατάλογος ἱστορικός... (1700 – 1784)», ἔκδοσις Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τ. 3, 1872, σελ. 134).

Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Νεκτάριος γράφει, ὅτι «οὐκ ἔστι πόλις καὶ τόπος ὅπου τὸν Ὁρθοδόξων ἡμῶν οὐ προχέονται ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τὰ αἵματα» (ἀρχιεπ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, «Οἱ Νεομάρτυρες», σελ. 16).

Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρης –ἀφοῦ ἀριθμεῖ τοὺς μέχρι τὴν ἐποχὴ του

Ἡ Σύναξις τῶν Ἁγίων Νεομαρτύρων ἐν Κρήτῃ.

Νεομάρτυρες– γράφει, ὅτι «**οὗτοι μερὶς βραχεῖά ἐστι τοῦ τῶν νεοφανῶν Ἁγίων παρ’ ἡμῖν**» (Εὐγ. Βουλγάρεως, «Ἐπιστολὴ πρὸς Πέτρον τὸν Κλαίρκιον...», σελ. 31).

Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης στὸ «**Νέον Μαρτυρολόγιον**» ἀριθμεῖ 94 Νεομάρτυρες, ὁ ἱστορικὸς Κων. Σάθας στὸν «**Κατάλογο τῶν ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως τῆς ΚΠόλεως μέχρι τοῦ 1811 ἔτους ὑπὲρ τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως μαρτυρησάντων**» ἀριθμεῖ 101 (παραδεχόμενος, ὅτι ὁ κατάλογός του δὲν εἶναι πλήρης), ὁ ἀρχιεπ. Χρυσ. Παπαδόπουλος 126 καὶ ὁ Ἰω. Περαντώνης στὸ «**Λεξικὸν Νεομαρτύρων**» 162.

Ὁ κατάλογος τῶν Ἁγίων Νεομαρτύρων ἔχει αὐξηθεῖ ἀπὸ νεώτερες μελέτες καὶ δημοσιεύσεις (ὅπως τοῦ μ. Μωϋσέως Ἁγιορείτου στοὺς «**Ἁγίους τοῦ Ἁγίου Ὁρους**» καὶ τοῦ Ἱερομ. Μακαρίου Σιμωνοπετρίτου στὸ «**Νέο Συναξαριστή**»).

Μόνο στὴ Θεσσαλονίκη κατὰ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1821 μαρτύρησαν 164 Νεομάρτυρες (Ἰω. Μαμαλάκη, «**Δοσιθέου Κωνσταμονίτου, Νέον ὑπόμνημα τῶν νεοφανῶν Ἱερομαρτύρων καὶ Ὁσιομαρτύρων**», Περιοδικὸ Γρηγόριος Παλαμᾶς 46/1963, σελ. 332 ἐ.).

Στὸν κατάλογο ποὺ δημοσιεύεται στὴ συνέχεια δὲν περιλαμβάνονται οἱ Νεομάρτυρες τοῦ ἀθεϊστικοῦ διωγμοῦ στὴν τέως Σοβιετικὴ Ἑνωσι (1917-1989), οἱ ὅποιοι σύμφωνα μὲ μετριοπαθεῖς ὑπολογισμοὺ ἀνέρχονται στὰ 20.000.000! καθὼς καὶ οἱ Νεομάρτυρες τῆς γενοκτονίας τῶν Ὁρθοδόξων Σέρβων ἀπὸ τοὺς Παπικούς Κροάτες, πρὶν καὶ κατὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμο, οἱ ὅποιοι ἀνέρχονται στὶς 800.000! (Γιὰ τοὺς Ρώσους Νεομάρτυρες βλ. σχετικὴ δημοσίευσίς στὸ ἡμέτερο «**Ρωσικὸ Ἁγιολόγιο**», σελ. 95 – 103).

(ἔπεται τὸ Μέρος Β΄)